

Con Đường của Tuổi Trẻ Hai Mươi

(Đoản văn Hồi ký - HồngNguyen / H. N. T.)

*Sài-Gòn mất tên, còn đâu con đường lịch sử
_con đường mang tên nhà vua ái quốc Duy-Tân
_có trường Đại-học Luật-khoa Sài-Gòn cổ kính
_có tháp hồ-Con-Rùa với bóng mát cây xanh
(#404 Sài-Gòn, Hòn Ngọc Viễn Đông)*

Sau biến cố 30 tháng 4, gần 3 năm bị giữ trong các trại tù mệnh danh bằng cái tên gọi mỹ miều là <Trại Cải Tạo>, Nguyễn trở về thành phố Sài Gòn xưa yêu dấu_ đã bị đổi tên.

*Tôi trở về... qua rồi cơn ác mộng
Từ đáy sâu hỏa ngục của trần gian
(#51 Ngày Về)*

Trở về! Qua một bài Tuỳ bút, Nguyễn mượn lời kể kể nhớ nhưng tha thiết, pha màu sắc lãng mạn, đôi khi đắm chút lệ buồn của một tâm trạng yếm thế, tuyệt vọng nhưng cũng đầy chua chát, đắng cay để châm biếm gay gắt cái chủ trương, đường lối thực hiện trong thực tế tại những nơi tác giả đã đi qua, trong thời gian gần 3 năm từ giữa 1975 đến cuối 1977. (#79 Thư Cho Người Yêu Viết Từ Trại Tù Cải Tạo). Và còn nữa, sau khi ra khỏi chốn lao tù, Nguyễn thấy rõ mình mang thân phận như một chiếc lá nổi trôi giữa giòng đời xuôi ngược. *Thân xác Lá thặng trầm theo vận nước / Lá đang lặn trên đường phố phẳng phiu / Cơn lốc <75> xé nát Lá tiêu điều / Lá rơi xuống cửa cống ngấm hoả ngục... . Nhớ thời gian được lặn trên đường đời quá khứ / Lá tung tăng cùng gió nhẹ thanh thoi bay! / Nay đã trở về nhưng cuộc sống lắt lây / Bị cương tỏa trong vòng rào quản chế (#196 Chiếc Lá).*

Suốt một thời gian dài từ cuối 1977 cho tới khi bỏ quê hương sang định cư tại miền đất tự do 1993, Nguyễn đã phải đắng cay vật lộn với cuộc sống lạ lẫm vô cùng, vừa phải lo việc cơm áo, vừa phải đối phó với nhà cầm quyền địa phương. Giấy Ra Trại ghi rõ <không có quản chế tại địa phương, không quản chế tức là được hưởng quyền công dân>, thế mà bọn Công an vẫn quản chế chặt chẽ suốt 3 năm trời rồi còn triệu tập Tổ dân phố để bình nghị xem có đáng được trả quyền công dân hay không.

Nguyễn không được tự do và thời giờ đi dong chơi đây đó, ngay cả chưa có dịp chạy xe qua con đường Duy Tân_ đã bị đổi tên, để xem bộ mặt mới của ngôi trường Luật thân yêu. Nguyễn thầm nghĩ thôi đành quá khứ trả về cho quá khứ, hãy để kỷ niệm xưa nằm yên nghỉ dưới đáy lòng ta để còn lo chuyện hiện tại.

Phần chính của đoản văn hồi ký này được bắt đầu bằng hai chữ **DUY TÂN**. Bởi vì Duy Tân vừa là tên con đường của tuổi trẻ hai mươi tại Sài Gòn vừa là tên trường Trung học công lập ở thành phố Phan Rang. Sự trùng hợp đã là động cơ khiến tác giả liên tưởng tới cái tiêu đề cho bài hồi ký, **Con Đường của Tuổi Trẻ Hai Mươi**, ám chỉ tên con đường Duy Tân ấy.

1.

-Trước hết nói về trường Trung học Duy Tân, Phan Rang, là nơi Nguyễn bắt đầu nghề dạy học. hay đúng hơn. Phan Rang là một thành phố của gió lộng và cát bụi mịn mù đến nỗi Nguyễn đã đặt tên cho nó là Kinh Đô Cát Bụi Miền Trung.

*Gió bụi điên cuồng... ôi thế hệ
Mộng tan rồi đang độ một mùa hoa...
... Xiết chặt trong tay nhiều mộng đẹp
Những mùa thi mở rộng cả lòng say
Giấy xanh vàng trắng đỏ nét hoa bay
Trống gõ nhịp bản trường ca xây đời nguyện ước.
(#41 Mộng Đẹp Mùa Hoa)*

Nguyên chỉ muốn thoát khỏi mảnh đất cát bụi như sương mù càng sớm càng tốt. May mắn đến ngay, chỉ một năm sau, nhờ cha Nguyên có một người bạn rất thân đang làm ở Bộ GD xin cho trở về Thủ đô SG, tạm thời giữ chân thư ký tại một cơ sở thuộc Bộ Giáo dục trên đường Nguyễn Bình Khiêm, nằm giữa hai ngôi trường Trung học Trưng Vương, Võ Trường Toản.

Ngày ngày, Nguyên sống trong cảnh sớm vác ô đi tối vác về mà cảm thấy chả lẽ mộng đẹp mùa hoa của mình chỉ đạt được đến thế. Không, vẫn nuôi ý nguyện thăng tiến, chàng vừa làm việc bàn giấy đồng thời ghi tên học Luật và Văn Khoa. Vào thời gian ấy, công việc bàn giấy nói chung thường có vẻ nhàn hạ, thậm chí có một số nhân viên, nhất là các bà lợi dụng có bầu, đi trễ về sớm hay tán gẫu chuyện đời, nên chàng dễ được thượng cấp cho phép mình được rời bàn giấy mỗi tuần 2 lần, mỗi lần cả đi lẫn về khoảng 2 tiếng để đi học thêm. Chàng tự biết số giờ đó không đủ nên bản thân phải cố gắng rất nhiều trong học tập, nhất là về đêm.

Năm 1966, Mộng đẹp của Nguyên đã thành đoá hoa mới nở. Cuộc đời bắt đầu lên hương bởi vì đã có thêm một tấm bằng Luật trong tay. Tuy không phải là tấm bằng Văn khoa có lợi ích thực tế hơn đối với nghề Thầy, Nguyên nghĩ rằng biết đâu sau này Nguyên sẽ có thể bỏ nghề gõ đầu trẻ để theo nghề thầy cãi giống như mấy bạn từng học Luật với chàng. Nhưng ngay sau đó, để cân bằng với lợi ích thiết thực trước mắt, Nguyên lại quyết định tạm khoan học tiếp lên cao, nếu có ghi danh Cao học Luật cũng chỉ ghi chơi cho có bạn có bè, còn sự thật Nguyên ghi tên học Văn Khoa. Ngờ đâu lúc đó tình hình chiến sự Miền Nam dần dần trở nên quá căng thẳng khiến chính phủ phải thắt chặt lệnh động viên. Qui chế hoãn dịch rất hạn chế đối với loại công chức làm văn phòng nên Nguyên đành từ giã bàn giấy, bỏ bút nghiên để lên đường nhập ngũ.

Trong thời gian ở quân ngũ, nhờ có bằng Luật, Nguyên lọt vào danh sách 5 người vừa tốt nghiệp trường Sĩ quan Trừ Bị Thủ Đức được chọn nhiệm sở là Phòng Quân Cảnh Bộ TTMQLVNCH (sau đổi tên thành Bộ Chỉ Huy QC), với chức vụ Sĩ Quan QC Tư Pháp. Thế là mơ kiến thức Luật đã có cơ hội áp dụng thực tế, trong lĩnh vực Tư pháp chuyên môn về Quân luật, khác với ngành Quân cảnh chuyên về Quân phong, quân kỷ mà một hình thức hoạt động thường diễn ra ngoài đường phố (Sự thật với vóc dáng nhỏ người, Nguyên không thích hợp với hình thức này). Tỉnh thoảng như 4 đồng nghiệp khác, Nguyên được chỉ định tham gia đoàn Thanh Tra của Bộ TTM đi điều tra mấy vụ tham nhũng lớn tại Thủ đô mà sự hiện diện của SQ QCTP chỉ có tính cách cho có lệ, hay đi giảng dạy Hình luật Tố tụng tại Trường QC Vũng Tàu cho những Hạ sĩ quan QC muốn thăng tiến thành Sĩ quan, và có đôi lần đi Đà Lạt, Ban Mê Thuật để giúp Đội QCTP địa phương điều tra vụ hình sự đặc biệt nào đó... chứ không phải ra tiền tuyến một ngày nào. Nguyên cảm thấy mình thật may mắn. Nếu có phải ném một chút mùi vị chiến trường thì chỉ vào dịp biến cố Tết Mậu Thân 1968, <... tính mạng được treo trên đầu sợi tóc trước làn đạn AK bắn xè hoặc mảnh B40 nổ tung trong biến cố Tết Mậu-Thân, khi tất cả bọn <lính văn phòng> chúng tôi ở Bộ Tổng-tham-mưu chỉ với súng Colt và Carbin phải xuống đường hành quân tiếp cứu một đơn vị bạn ở cạnh Bệnh viện Nhi-đồng, . . > (#143 Những Chuyến Đi Về Miền Tây_Tuỳ bút). Ngoài ra, mỗi đêm, Nguyên phải thay phiên với các Sĩ quan QC đi tuần tra 1 tiếng vòng đai ngoài Bộ TTM, chỉ với 1 Hạ sĩ quan làm tài xế và Nguyên không còn nhớ rõ hình như chẳng có đến cái trung hay tiểu liên đủ đối phó với khẩu B. 40 rất nguy hiểm của Việt cộng đang rình trong bóng tối ở vùng Tổng y viện Cộng hoà.

2

Tiếp đến, nói về ngôi trường ĐHLKSG ở đường Duy Tân SG. Sau 3 năm từ 1967 đến 1969 phục vụ quân ngũ, đúng lúc Bộ GD đang gặp tình trạng thiếu hụt nhân sự, Nguyên được trả về Bộ GD, với tư cách Sĩ quan biệt phái, làm việc tại nhiệm sở cũ như trước kia. Nóng lòng muốn trở lại thăm trường Luật. Chiếc Honda 2 bánh đưa Nguyên từ đường Nguyễn Bình Khiêm, cạnh Vườn Bách Thảo chạy theo đại lộ Thống Nhất tới công trường Hoà Bình sau Vương Cung Thánh Đường thì quẹo phải vào đường Duy Tân.

*Con đường của tuổi trẻ hai mươi
Duy-Tân lấp ló mộng thiên thần
Áo choàng đen với cân công lý
Thấp thoáng ngôi trường cổ rất thân
(#442 Giác Mộng Thường)*

Mới xa trường cũ có 3, 4 năm nay gặp lại sao cảm thấy bồi hồi! Có lẽ mộng đẹp mùa hoa vẫn chưa đủ, và mộng thiên thần đang hiện ra quyến rũ trước mắt khiến Nguyên muốn đi tiếp con đường học tập đã bị dang dở bấy lâu, là ghi danh học tiếp bậc Cao học. Gọi Duy Tân là con đường của tuổi trẻ hai mươi đúng nghĩa chỉ

dành riêng cho lớp sinh viên trẻ tuổi, còn Nguyên lúc đó chỉ là kẻ đi ké nó thôi. Nhưng gặp tình thế lưỡng nan. Theo nghiệp khoác <áo choàng đen với cán cân công lý> thì vẫn có thể thực hiện được miễn là dám bỏ nghề Giáo để ghi danh thực tập tại một văn phòng Luật sư. Mặt khác, tuổi tác đã khá cao cộng thêm cái phong cách sống thụ động không còn ý chí tiến thủ của đa số người lớn tuổi đã thành một trở ngại lớn cho việc học tập. Xin lấy vài giờ bỏ Sở đi học không còn dễ dãi như xưa, chàng không thể có đủ số giờ cần thiết để được điểm danh hiện diện và trực tiếp nghe GS giảng bài. Đành để mặc số phận đẩy đưa. Mong đẹp mùa hoa không thể đạt trọn vẹn. Tại sao gặp hoàn cảnh lưỡng nan này? Có phải mình thiếu ý chí tiến thủ? Mãi về sau cho tới hồi gần đây, qua nửa thế kỷ khi cuộc đời đã đứng yên tại chỗ trên đất Mỹ_xứ sở của Giác Mơ_, Nguyên mới có được lời giải đáp thoả đáng, biện minh và an ủi phần nào tâm trạng bi quan của mình. Thứ nhất là Nguyên có dịp đọc hồi ký của một vị cũng cao niên đã trải qua giai đoạn học Luật ngoài cái nghề dạy học : <<Việc học đối với tôi không có gì khó, chỉ có vấn đề là các lớp cao học luật bó buộc sinh viên (khoảng 15 hay 20 người) phải tham dự lớp học, không thể nhờ người khác đi lấy nốt hay mua sách về nhà học>> (Những Kỷ Niệm Đẹp Một Thời _Blog Hương Dương).

Thực vậy, Nguyên đã qua được một kỳ thi viết với điểm 14 / 20 (trước sự ngạc nhiên của các bạn cùng lớp vì số điểm cao nhất đám, rất hiếm có vào thời gian ấy), cũng đã nạp đủ Mémoire (La Responsabilité de l'Etat Du Fait De La Fonction Juridictionnelle soutenue par: Prof. VQT). Thế mà chàng đã không vượt qua khỏi số phận hẩm hiu, ngậm đắng nuốt cay trong kỳ vấn đáp. Vừa nhận thấy khuôn mặt xa lạ của thí sinh, một vị Giám khảo đã thả một câu xanh rờn <anh không nghe lời giảng của tôi?>. Và Nguyên đồng thời rất nể phục ý chí tiến thủ đã đem đến thành quả tốt đẹp của tác giả hồi ký kể trên (theo trang 37 Đặc san AHLK, ông đã trở thành một Phụ khảo chính thức của trường Luật), Nguyên vẫn tiếc nuối tại sao hồi đó mình không đủ can đảm xin đổi việc văn phòng ra dạy học để biết đâu có cơ hội để thu xếp đủ giờ giấc đến giảng đường hơn. Thứ hai là trong bài Những Mẩu Chuyện Vui Về Hai Kỳ Thi Cao Học Công Pháp đăng trong Đặc san AHLK 2015, GS Ng. V. Canh nhắc đến việc chính ông từng gặp vị giám khảo đánh rớt bằng câu hỏi hóc búa như thế nào trong kỳ vấn đáp hồi GS còn là sinh viên. Thế thì việc theo học hậu Cử nhân quả là gay go cho những ai bất kể là sinh viên thuần tuý hay không. Nguyên còn buồn hơn nữa là khi một anh bạn cùng học lớp mời dự thính một buổi giảng dạy một nhóm nhỏ SV năm thứ nhất Luật, chỉ vì anh đã được GS VQT uỷ thác việc phụ giảng trong thời gian chuẩn bị làm Luận án TS Công Pháp (anh bạn chí thân này là N. B. Kim, đang là GS Trung học Pétrus Ký). Ngồi yên nghe anh giảng bài, lòng kẻ dự thính có một chút xót xa. Nhớ lại xa Hà Nội từ 1954, gia đình Nguyên di cư vào Nam. Hồi đó các trường học của Hà Nội được đặt trong hệ thống các trường Bắc Việt Di Chuyển vào Nam. Vốn là học sinh trường Trung học Chu Văn An, Nguyên được tiếp tục học CVA nhưng nhờ cơ sở của Trung học P. Ký Sài Gòn. Thế mà, cùng xuất thân từ hai trường Trung học nổi tiếng CVA và P. Ký, anh bạn này đã gặt hái được thành quả lớn là sắp sửa thi Tiến sĩ Luật, còn mình vẫn còn đang lết đệt mãi với vai trò sinh viên_có khác gì đám học trò của anh!

Nay, Nguyên trở lại thăm trường xưa sau mấy năm quân ngũ. Đọc theo con đường Duy Tân cây xanh bóng mát, qua hồ Tháp Rùa có tháp bông sen cánh mở vươn lên trời xanh đón đợi ánh tương lai, thì chạm mắt ngay hình ảnh uy nghi của Viện Đại học Sài Gòn, mà lòng bồi hồi khôn tả. Rồi hiện ra ngôi trường Luật cũ thân yêu, số 17 Duy Tân. Cảnh vẫn như xưa. Cái cổng và mặt tiền ngôi trường không thay đổi về cổ kính của nó. Nếu thay đổi chẳng có lẽ vào mấy năm sau, theo Đặc san AHLK mô tả có một toà nhà tân kỳ đồ sộ được xây dựng vào năm 1973 dành cho những ngày lễ lớn và lễ tốt nghiệp Cử nhân hoặc buổi trình Mémoire CH và Thèse TS ...

Ôi trường xưa yêu dấu!... *Duy-Tân lấp ló mộng thiên thân / Áo choàng đen với cân công lý...* Thực vậy, kể từ khi thành lập, trường ĐHLKSG... Đã đào tạo nhiều thế hệ Luật Sư, Thẩm Phán tài ba / Từ đỉnh cao ngất xuống chân tháp ngà Luật Pháp... (#480 Hoài niệm cố GS VQT). Thế hệ trẻ khởi hành từ lứa tuổi 20. Tốt nghiệp Trung học vào tuổi 17, 18, đám thư sinh bước vào ngưỡng cửa Đại học. Trước mắt họ là một chân trời sáng lạn, trong đó hình ảnh chiếc cân công lý và chiếc áo choàng đen hay chiếc Toge thật vô cùng hấp dẫn. Sau thời gian học tập 3 năm (chế độ cũ), hay 4 năm (chế độ mới), họ có thể tiếp tục học lên cao hoặc tập sự Luật sư. Có người vừa học Cao học Luật vừa thực tập Luật sư, đồng thời là công hay tư chức. Có người sau khi đậu TS đã trở về trường làm GS. Trong đám bạn học, trừ nguyên là kẻ lết đệt dậm chân tại chỗ, còn hàng chục gặt hái được nhiều thành quả tốt, mà Nguyên không muốn nêu tên ra đây, người Đốc sự Hành chánh, Chuyên viên Ngân hàng... , người Chánh án, Dự thẩm, Biện lý, Luật sư... người Chánh sở, Thanh tra... Tuy nhiên đối với hầu hết, Nguyên không mang mặc cảm tự ty nào, vì nghĩ rằng ai cũng có phận số riêng và Nguyên cũng đang nắm sẵn một nghề trong tay ở hạng cao rồi. Đặc biệt Nguyên còn thấy tên 2 vị xuất thân Sư phạm xưa với Nguyên hình như đã sớm biết bỏ nghề dạy khi lên Cao học được liệt kê trong danh sách

đậu TS (theo Đặc san AHLK, tr. 60). Nhân đây Nguyên dành mấy giờ nói riêng về nhân vật kết nghĩa trăm năm: kém Nguyên gần chục tuổi, xong CN (chế độ 4 năm) chỉ sau Nguyên 5 năm, tình cờ lại học chung lớp CH với kẻ học trễ là Nguyên, mới lọt qua được cuộc phỏng vấn gay go vào làm việc với vai trò đứng đầu một Sở mà từ trước chưa từng dành cho phái nữ tại một Bộ quan trọng, thế nhưng Nguyên không bao giờ mang một chút mặc cảm nào. Biết bao ngã tiến về phía trước từ con đường Duy Tân cho những ai nhiều cao vọng và nghị lực. Ngoài ra, dù có hay không chính thức theo một ngành nghề nào, những kiến thức tiếp thu từ trường Luật đã theo họ trên từng đoạn thẳng trăm của cuộc đời. Nội dung bài thơ Hoài niệm... kể trên cũng bày tỏ một cách chân thực cảm nghĩ chung <Tuy Luật Khoa chỉ là nghề tay trái... Nhưng thực dụng kiến thức của các thầy Luật Khoa vào cuộc sống>.

Để nhắc lại, riêng Nguyên, ngoài việc nhờ có vốn học Luật đã được phục vụ trong ngành QCTP như đã kể trên, trong thời gian được biệt phái dạy học tại SG đã dùng đến cái vốn Luật học sở trường: ... quên sao được những tháng ngày đứng trên bục giảng trước đám học trò được coi là đông nhất trường vì thầy bao suốt 7 cấp lớp, những buổi hùng hồn diễn tả và so sánh 2 định chế chính trị: dân chủ của Hoa-kỳ và độc tài của Liên-xô, bên cạnh tổng thống chế của VNCH đương thời... với sự hợp tác của một bạn đồng nghiệp để cho ra đời đứa con tinh thần mang tên Luyện thi Trắc nghiệm Công-dân TT2. (#148 Hồi tưởng Một Thời Đã Qua). Lại nữa, Nguyên còn có dịp hưởng ứng lời kêu gọi của Bộ Dân Vận tình nguyện vào đoàn 20 Thuyết trình viên, mỗi người đi một tỉnh, giải thích về Hiệp định Hoà đàm Paris La Celle St Cloud 1973 (Nguyên chọn tỉnh Ninh Thuận để có cơ hội thăm lại thành phố Phan Rang, nơi có ngôi trường Duy Tân xưa).

Tuy nhiên nhiều việc đời có 2 mặt, điển hình là chính cái công việc dính dáng đến Luật, như dạy môn học Công Dân, đã khiến Nguyên trong thời gian ở trại cải tạo đã bức tức vô cùng khi bị nghe lời xỉ vả thốt ra từ miệng những kẻ ăn nói hồ đồ, thái độ huênh hoang < các anh phải thành khẩn quyết tâm học tập cải tạo tư tưởng để trở thành những con người lương thiện... >. Nghe không Em? Anh là kẻ có tội. Tội nghiệp cho lũ học trò của anh, chúng đã phải gọi một tên bắt lương làm thầy! Cũng thật tội nghiệp cho em, người yêu muôn thủa của anh, em đã chọn lầm phải một tên bắt lương làm người em yêu dấu! (#79 Thư Cho Người Yêu Viết Từ Trại Tù Cải Tạo). Hơn nữa, cái lời lái cụ thể của cái vốn Luật mà mình mất công đầu tư để viết thành sách giáo khoa đã bị gián tiếp đánh cắp bởi miệng sói: với số thu nhập đúng một nửa cho phần mình ngót nghét 5 trăm ngàn được cất kỹ nguyên xi dưới đáy chiếc va li sắt trong thời gian không được phép đứng trên bục giảng tiếp sau biến cố 75 mà không có cơ hội mở ra đem đi đổi lấy bạc mới nên đã trở thành mớ giấy lộn. Thôi thế là xong, nhà giáo tay trắng lại hoàn toàn trắng tay. (#148 Hồi tưởng Một Thời Đã Qua).

Như vậy, cho dù Nguyên chỉ là một con rùa già bò theo lẽ con đường Duy Tân, phải thành thật nhận rằng con đường dành cho tuổi trẻ 20 đó cũng đã giúp ích đời Nguyên rất nhiều. Nói chung, thành tích của trường LKĐHSG thật chói lọi, xem hai Đặc san Luật Khoa của Hội Ái Hữu Luật Khoa Nam Cali và của Hội Luật Khoa San José đủ thấy kết quả thật đáng hãnh diện. Nếu Nguyên gọi đường Duy Tân là Con Đường Của Tuổi Trẻ Hai Mươi thì không có gì xứng đáng cho bằng!

Cuộc sống của kẻ tha hương trên đất Mỹ, xứ sở của Giấc Mơ_American Dream hiện tại đối với Nguyên là tương đối tốt đẹp. Thời gian đầu lập nghiệp, 1993, thật cam go. Như bao người có vốn ngành nghề chuyên môn từ VN, Nguyên tự nghĩ đến lúc phải vất bỏ hết quá khứ, vất bỏ những điều tiếp thu được từ ngôi trường Luật mà bao năm mình đã gắn bó như một người bạn chí cốt trong cuộc hành trình của đời người. Ba năm đầu ở Virginia Nguyên phải làm công nhân dây truyền sản xuất bóng đèn thuộc hãng GE, rồi công nhân đứng máy cho Blue Ridge Industries, Inc. làm đồ chơi bằng nhựa cho trẻ em, rồi đầu tắt mặt tối trong không khí đầy bụi và nóng hầm hập tại nhà máy lớn ABEX sản xuất thắng xe hơi (tại đây, Nguyên được cty cấp cho toàn phần học phí để đi học ĐH Cộng đồng địa phương vào buổi sáng tức ngoài ca làm việc chiều-tối nhưng sau khi lấy được một số tín chỉ Window 95 thì việc học bị dở dang vì chuyển chỗ ở. Từ 1997 định cư vĩnh viễn ở GA, Nguyên làm việc lắp ráp điện tử tại công ty CJ nổi tiếng sản xuất máy chơi game cho tới khi về hưu. Tuy nhiên, dù mớ kiến thức Luật không có cơ hội tác dụng đầy đủ, nó vẫn ít nhiều là mớ hành trang hữu ích cho bản thân trong việc đương đầu bằng một sự tự tin mạnh mẽ đối với những trở ngại, cạm bẫy của cuộc sống Mỹ chung quanh.

Một thí dụ nhỏ mà quan trọng không nhỏ nên Nguyên không ngại kể lại ra đây: Khi mới làm quen với lối sống Mỹ được khoảng 5 năm, Nguyên đã thành công bằng lý luận vững chắc trong một vụ khiếu nại Sở Thuế đã liên tiếp tổng giấy báo nợ một món tiền thuế nếu không thanh toán sẽ bị phạt với lãi suất tính hồi tố tích lũy và bảo mình phải chọn một toà án để giải quyết, kết quả là Sở Thuế đã phạm lầm lẫn tên người phối ngẫu khai

chung thuế trong gia đình Nguyễn với một người khác cùng tên, cùng số thẻ An sinh xã hội (đây lại là một sai phạm riêng của Sở ASXH nữa). Ngoài ra, mới kiến thức Luật còn cung cấp cho Nguyễn một sự thoải mái tinh thần hay trí tuệ khi nhờ nó mà hiểu biết dễ dàng những điều được phổ biến trên các phương tiện truyền thông.

Giờ đây trong độ tuổi hoàng hôn, những gì của quá khứ chỉ còn là kỷ niệm, nhưng kỷ niệm ấy càng giằng mắc vương vấn tâm hồn Nguyễn nhiều hơn nữa. Để vui với tuổi vàng, Nguyễn say mê bước vào lãnh vực văn chương thơ phú tài tử nghiệp dư. Viết bài cho mấy tờ báo chợ chẳng đem lại ích gì thiết thực, còn các web site dù là mạng ảo nhưng cũng làm Nguyễn quên bao nỗi muộn phiền. *Chỉ gặp Nàng Thơ trong giấc mơ / Trần gian Tiên cảnh cách đôi bờ* (#334 Hồn thi nhân), hay *Lời thơ dào dạt yêu thương / Là bông hoa nở ngát hương tình người* (#372 Hồn thơ 1), và *Cuộc sống thăng trầm ta đã trải / Hồn thơ bay bổng bốn phương trời* (#495 Hồn thơ 3). Qua báo chí và trang mạng, tên con đường Duy Tân không bao giờ xa rời vòm ký ức. Nó đã được Nguyễn nhắc đến nhiều, như trong một bản trường thi:

*Anh cũng sẽ cùng Em về thăm Sài-Gòn yêu dấu,
nơi hai đứa trưởng thành trong cuộc chiến hai-mươi năm
nơi trên con đường rợp bóng mát Duy Tân
có ngôi trường cổ lầu đầu ta chung lớp...
rồi biến cổ bầy-lăm đau thương chất ngất
phải ngậm ngùi xa tổ quốc yêu thương.*

(#1 Anh Sẽ Đưa Em Về Thăm Quê Hương)

Hay trong tùy bút, Nguyễn cũng đã gửi gắm hình ảnh dĩ vãng một thời với ngôi trường thân yêu trên con đường Duy Tân của một thời cấp sách: Khung cảnh thoải mái, tự do thảo luận giữa thầy và trò của lớp cao học chỉ loe ngoe có 1 Thầy và 5, 6 trò ngồi hai bên một cái bàn dài thường dùng để họp cho hội đồng giáo sư (#42 Hồi tưởng một thời đã qua)... Trải qua cả một thời gian dài chung dưới mái một ngôi trường cổ kính ở đường Duy-Tân và tại căn phòng khách ở nhà một người bạn trong nhóm học tập, rồi mỗi người một ngã xa nhau gần 3 năm trời _do cuộc đời khốn khổ_, được gặp nhau trở lại thì giống như 2 kẻ vừa thoát khỏi chết đuối... (#54 Những đêm Giáng sinh). Ngậm ngùi nhất đối với những cựu sinh viên trường Luật đã một thời từng đi trên đường Duy Tân nay không còn được thấy bằng tên con đường lịch sử này nữa: Đường phố hầu hết đã bị đổi tên. Không hiểu vua Duy-Tân trong lịch sử VN có tội tình gì mà con đường mang tên ngài đã bị thay bằng tên mới lạ! (#227 Hà-nội, Sài-gòn xưa kia và mai sau).

3-

Biến cố đáng nguyền rủa 30. 4. 1975 _sau gọi là Ngày Quốc Hận_, đã phá vỡ ước mơ hay cản trở sự thực hiện ước mơ, hy vọng của tuổi trẻ VN. Thực vậy trong số những sinh viên đã từng học tại ngôi trường nổi tiếng ĐHLKSG trên con đường Duy Tân ấy, có biết bao người không được tiếp tục việc học tập dưới chế độ giáo dục ưu việt của thời VNCH, một số bị dang dở trong việc trình Luận án, một số đã bị ép buộc vào trại tù cải tạo. Nguyễn rất tiếc cho những sinh viên Luật đã vượt qua đủ 2 lớp Cao học như chính tác giả trang hồi ký *Những Kỷ Niệm Đẹp Một Thời / HD* nói trên kia, đã mất cơ hội trình Luận án. (Và đó cũng là trường hợp anh bạn N. B. Kim của Nguyễn nửa đường dang dở trong việc soạn thảo Luận án, khi sang H. Kỳ đã lâm vào tâm trạng chán chường, đến nỗi đời anh kết thúc một cách vô cùng đáng tiếc, để lại cho Nguyễn nỗi ngậm ngùi khôn xiết). Còn biết bao cựu sinh viên ĐHLKSG khác đã tan tác mỗi người một ngã, hoặc đã ra đi tìm tự do hoặc đã chịu chung số phận với đồng bào ở lại quê hương để phải kéo lê cuộc sống vất vưởng trong cuộc đời bất đắc dĩ sau 1975.

Vậy Duy Tân, Con Đường Của Tuổi Trẻ Hai Mươi, sẽ không bao giờ phai mờ trong kỷ niệm của những ai đã từng có một thời đi học, ước mơ và hy vọng. Lứa tuổi hai mươi, trải qua nửa thế kỷ nay đã già nua. Dù ước mơ xưa đã hay không trở thành hiện thực, những kỷ niệm với ngôi trường cổ kính ĐHLKSG và con đường Duy Tân vẫn là những dấu ấn sâu đậm in mãi trong lòng những cựu sinh viên ĐHLKSG .

HồngNguyễn / H. N. T. , USA, Apr. 2022 (510)

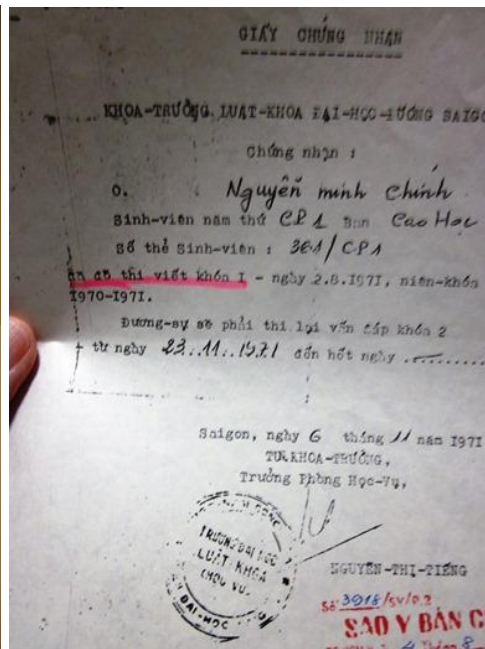
Một vài hình ảnh chụp lại từ ALBUM:

[1, 1b] Tác giả trong dạ hội tất niên ĐHLKSG và một số GS (ảnh đã được tác giả cung cấp đầu tiên cho AHLK Nam Cai năm 2011)

[2] Thiệp Tết trường ĐHLKSG

[3] Giấy báo thi vấn đáp CH

[4] Tác giả lúc ở quân trường VK Thủ Đức và khi trở thành SQ QC

[5]. Trong lần công tác tại Ban Mê Thuột Khi là SQ QC [6].
(mặc quân phục chỉ để chụp ảnh kỉ niệm riêng)